

De marktberichten van agrarische producten en grondstoffen staan wekelijks in de krant. Maar hoe ontwikkelt de markt zich op de middellange termijn? Welke indicatoren moet de melkveehouder in het vizier houden? Deze editie van de rubriek 'Markt' gaat over mest.

Verplichte mestverwerking zorgt voor afvlakking van de pieken in het aanbod van mest

Sturen in het mestaanbod

Nu de verplichte mestverwerking in de wet is vastgelegd en de derogatie voor Nederland is verlengd, kan de mestmarkt de balans opmaken. In theorie zal de verplichte mestverwerking de mestmarkt niet beïnvloeden, maar de praktijk pakt soms anders uit.

tekst **Tijmen van Zessen** kadertekst **Herma van den Pol**

De nieuwe mestwetgeving die op 1 januari is ingevoerd, zet de mestmarkt in beweging. Niet in de zin dat vraag en aanbod nu volledig uit balans raken, maar de verplichting tot mestverwerking maant het bedrijfsleven wel om in actie te komen.

Ruim twee jaar geleden werkte Ben Rooijackers al aan de realisatie van een mestverwerkingsinstallatie in Ysselsteyn, maar pas onlangs heeft het initiatief een duw in de rug gekregen. Rooijackers is manager bij Mestac, een producenten-coöperatie die zich richt op de afzet van mestoverschot. 'De financiering en de vergunningen zijn nu eindelijk rond, we gaan bouwen zodra er voldoende veehouders zijn die de mest in Ysselsteyn willen laten verwerken. Door zich in te kopen verzekeren veehouders zich voor langere termijn aan het voldoen aan de verwerkingsplicht.'

Rooijackers verwacht dat rundveedrijfmest de varkensmest gaat verdringen

op de mestmarkt. Doordat varkensmest goedkoper is om te laten verwerken in een installatie en akkerbouwers vooral vragen om rundveemest, ligt het voor de hand dat de markt voor mesthandel zich meer concentreert op rundvee. 'Melkveehouders die rundveemest moeten laten verwerken, kunnen ruilen met een varkenshouder via een VVO, een vervangende verwerkingsovereenkomst. De varkenshouder laat dan een extra deel van zijn varkensmest verwerken.'

De constructie is met name handig voor melkveebedrijven die ver af liggen van een verwerkingsinstallatie. Zij kunnen de mest goedkoper afzetten in eigen regio en voldoen aan de verwerkingsplicht. Rooijackers wil wel duidelijk maken dat rundveehouders zich moeten realiseren dat er zonder mestverwer-

kingsinstallatie ook geen VVO's afgesloten kunnen worden.

Eerlijke verdeelsleutel

De prijs van een VVO baseert Mestac op de meerprijs die het verwerken van varkensmest met zich meebrengt. Die ligt op zo'n zes euro per kuub bij een fosfaatgehalte van vier kilo per kuub. Daarmee betalen melkveehouders 1,5 euro per kilo te verwerken fosfaat.

'Dat is omgerekend naar rundveemest een bedrag van 2,25 euro per ton, als je uitgaat van een fosfaatgehalte van 1,5 kilo per kuub rundveemest. Als de reguliere afzet van mest acht euro per kuub kost, dan ben je voor iets meer dan tien euro per kuub dus van je mest af, inclusief verwerkingsplicht', legt Rooijackers uit. De varkenshouder krijgt alleen zijn

Uitbreiding melkveehouderij zet mestmarkt op scherp

Uitbreidingen in de melkveehouderij maken van mest weer een 'hot' item. Nederland kent immers al een mestoverschot en groei in de melkveehouderij maakt de zaken er niet beter op. Gehoopt wordt dat de Kringloopwijzer wat lucht kan gaan geven op bedrijfsniveau, maar tot het systeem officieel erkend is, blijft mest een lastig vraagstuk.

Door het groeiende aanbod is rundveemest serieuze concurrentie geworden voor varkensdrijfmest. Het voordeel dat melkveehouders nog hebben, is dat ze veelal grondgebonden zijn. Omdat de meerderheid van de bedrijven beschikt

over een te klein overschot, geldt de mestverwerkingsplicht voor deze bedrijven niet. Tegelijk geeft het ontbreken van cijfers over de verwerkingsplichtige bedrijven aan dat er nog veel onduidelijkheid is over de impact van het nieuwe mestbeleid.

Na 2015 worden de zaken eenvoudiger. Groeien in de melkveehouderij kan dan alleen nog via grondaankopen of verplichte mestverwerking. Ondertussen scherpt de overheid de verwerkingspercentages elk jaar aan tot de mestmarkt in balans is.

Voor de middellange termijn geeft DCA

aan dat rundveedrijfmest waarschijnlijk varkensmest gaat verdringen. Maar als de economische situatie bij varkenshouders niet verbetert, kan deze verdringing een vervelende bijmaak krijgen. Dit komt doordat de problemen op de mestmarkt alleen maar groter worden als varkenshouders de mest niet kunnen laten verwerken. Denk aan regelgeving in Nederland, maar ook vanuit Brussel. Via de mest drukken de intensieve veehouders een grote stempel op de melkveesector.

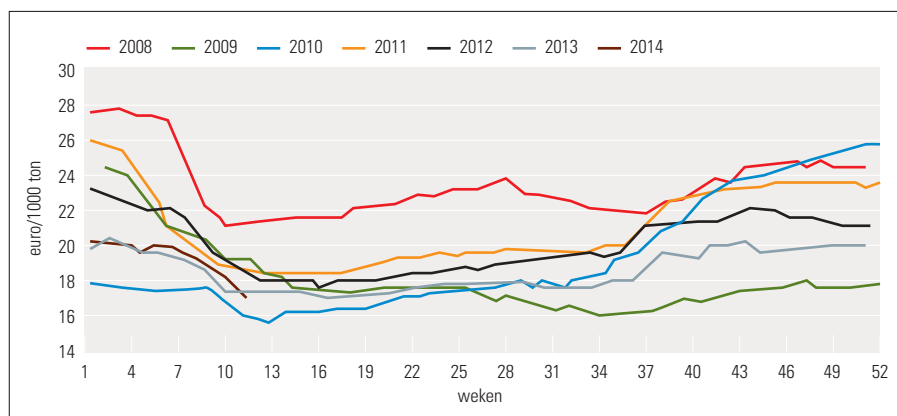
Hoe dan ook mest verwerken

'Ik merk dat het onderwerp mestverwerking nog steeds niet leeft onder boeren. Terwijl de meesten wel stappen moeten ondernemen als ze willen groeien met hun bedrijf. Ik betwijfel dan ook of er wel voldoende verwerkingsinstallaties worden gebouwd om de mest vanaf 2015 te verwerken. Wie groeien wil met zijn bedrijf, kan het zich niet permitteren zijn handen af te trekken van mestverwerking.'

'We kunnen nu alle mest nog plaatsen, maar we lopen wel tegen de grens van mestverwerking aan. Zeker als blijkt dat onze zandgrond valt onder de zone waar de derogatie uitkomt op 230 kilo stikstof per hectare. Ik wil groeien, dus het moment om mest te verwerken komt hoe dan ook. In deze regio is geen mestverwerkingsinstallatie om bij aan te sluiten, daarom zou ik nu kiezen voor een vervangende verwerkingsovereenkomst.'

als afgerond is, mestverwerking gaat leven. Ook hij denkt dat de mestmarkt op termijn meer lucht krijgt nu de verwerkingsplicht in de wet is vastgelegd. 'Varkenshouders wachtten tot nu toe vaak tot het laatste moment met afvoeren. Als er elk moment mest verwerkt kan worden in een installatie kunnen varkenshouders hun mest geleidelijker afvoeren, waardoor de druk op het eind van de winter kan afnemen.'

Figuur 1 zet de tendens op de mestmarkt van de afgelopen jaren uiteen. Volgens Post wordt er mestverwerkingscapaciteit bijgebouwd om in 2015 over voldoende capaciteit te beschikken. Of dat lukt, zal moeten blijken. Van Stralen is positief: 'In 2015 moeten melkveehouders de mest van niet grondgebonden groei volledig verwerken. Het idee is dat het hard kan gaan met die groei, maar het fosfaatplafond gaat dat op enig moment keren. En is er geen verwerking, dan mag je die extra koeien niet houden.'

Figuur 1 – Gemiddelde ophaalbijdrage vlesvarkensdrijfmest in gebieden Deurne, Tilburg, Uden en Lichtenvoorde (bron: DCA Kenniscentrum)

meerkosten gecompenseerd. Rooijackers vindt dit een eerlijke verdeelsleutel. 'Beide partijen moeten elkaar het voordeel gunnen, voor de varkenshouder is het voordeel dat hij een vlak afvoerpatroon van zijn mest krijgt. Hij is daarmee niet afhankelijk van seizoensinvloeden of weersomstandigheden.'

Volgens Rooijackers kan de ophaalbijdrage voor reguliere mest op termijn gaan dalen, omdat het totale mestaanbod daalt. 'Door het topje van het mestoverschot te verwerken, kan de bulk eronder goedkoper worden.'

Wiebren van Stralen, beleidsadviseur mest en mineralen bij LTO, vraagt zich af of dit al op korte termijn merkbaar is. 'In theorie zal het verplicht verwerken van mestoverschotten de mestmarkt niet sterk beïnvloeden. De verplichting geldt alleen voor de mest die niet in Nederland past, en die mest ging toch al de grens over.' Maar de praktijk werkt wellicht anders, erkent Van Stralen. 'In de praktijk wordt er al snel wat ruimer afgesloten in verwerkingsovereenkomsten. Als dat betekent dat er landelijk twee procent meer wordt verwerkt, dan gaat het al om an-

derhalf miljoen kilo fosfaat.' Bovendien zorgt het evenwicht in de mestmarkt voor een kanteling van een aanbodgestuurde markt naar een regionaal vraaggestuurde markt. In gebieden waar weinig mest is, ontstaat schaarste, verwacht Van Stralen. 'Die signalen zijn er al in delen van Noord-Holland, Groningen en Friesland.'

Fosfaatplafond

De recente ontwikkelingen bij de verlenging van derogatie hebben per saldo op de mestmarkt weinig effect. Volgens Wiebren van Stralen ontstaat er door het hogere aandeel grasland één miljoen kilo meer plaatsingsruimte voor fosfaat, maar wordt dit effect tenietgedaan door de lagere gebruiksnorm voor dierlijke mest op zandgrond. 'Het kan wel zo zijn dat bedrijven van een fosfaatoverschot opschuiven naar een stikstofoverschot.'

Door het vroege voorjaar hebben de meeste veehouders zich nog niet enorm ingespannen om mestverwerking voor hun overschot te organiseren. Pieter Post, mesthandelaar voor DCA-Markt, ziet wel dat nu de voorjaarsaanwending zo goed

